

СловоГрай

**9 листопада -
день
української
письменності
та мови**

Володимир Сосюра

О мова моя!
О місячне сяйво і спів солов'я,
півонії, мальви, жоржини!
Моря бриліантів, це мова моя,
це — мова моєї України.

Яка у ній сила і кличе й сія,
яка в ній мелодія лине
в натхнення хвилини!
О мова моя, душа голосна України!

Українські письменники про рідну мову

Іван Багрянйй

Рідна мова

Ти велична і проста
Ти стара і вічно нова.
Ти могутня, рідна мово!
Мово — пісня колискова
Мово — матері уста.

Оксана Забужко

Рідна мова

Солов'їну, барвінкову,
колосисту — на віки —
українську рідну мову
в дар мені дали батьки.

Берегти її, плекати
буду всюди й повсякчас,
бо ж єдина — так, як мати,
- мова в кожного із нас!

Федір Пантов

Любіть рідну мову

Мова — краса спілкування,
Мова — як сонце ясне,
Мова — то предків надбання,
Мова — багатство моє.
Мова — то чиста криниця,
Де б'є, мов сльоза, джерело,
Мова — це наша світлиця,
Вона як добірне зерно.
Мова — державна перлина,
Нею завжди дорожить:
Без мови немає країни —
Мову, як матір, любіть

Мово рідна! Колискова
Материнська ніжна мово!
Мово сили й простоти, -
Гей, яка ж прекрасна Ти!
Перше слово — крик любови,
Сміх і радість немовляти —
Неповторне слово "Мати" -
Про життя найперше слово...
Друге слово — гімн величний,
Грім звитьяг і клекіт орлий, -
Звук "Вітчизни" неповторний
І простий, і предковичний...
Ну, а третє слово — "Мила" -
Буря крові, пісня рвїйна
І така, як пах любистку,
І така, як мрійка мрійна...
Перейшов усі світи я —
Є прекрасних мов багато,
Але першою, як Мати,
Серед мов лиш ти є.

2 Цікаві факти про українську мову

Сьогодні, 9 листопада, Україна відзначає День української писемності та мови. Це свято було започатковане у 1997 році і відзначається щорічно на честь українського літописця Нестора - послідовника творців слов'янської писемності Кирила і Мефодія.

Дослідники вважають, що саме з преподобного Нестора-літописця і починається письмова українська мова.

- Першим букварем, виданим в Україні, був «Буквар» («Азбука»), надрукований у 1574 р. у Львові першодрукарем Іваном Федоровим. Книжка складалася з абетки, складів, зразків відмінювання і короткої читанки. До нас дійшов лише один примірник, який знайдено в Римі 1927 р. Зберігається в бібліотеці Гарвардського університету (США).

- Найдавнішими українськими поетесами, імена яких відомі, й про яких збереглися документальні свідчення, є інокіня Анисія Парфенівна і Анна Люболичівна; жили вони, оче-

видно, в кінці XVI – на початку XVIII ст. і залишили акровірші, де вписано їхні імена.

- Найстарішою українською піснею, запис якої зберігся до наших днів, вважається пісня «Дунаю, Дунаю, чому смутен течеш?»

- Найдавніша згадка про українську мову датується 858 роком, а вперше українська мова було прирівняна до рівня літературної мови в кінці XVIII століття після виходу у 1798 році першого видання «Енеїди», автором якої є Іван Котляревський.

- Найбільш вживаною літерою в українському алфавіті є літера «п». Також на цю літеру починається найбільша кількість слів. Тоді ж як найрідше вживаною літерою українського алфавіту є «ф». В українській мові слова, які починаються з цієї літери, в більшості випадків запозичені з інших мов

- Найбільшу кількість разів перекладений літературний твір – «Заповіт» Т.Г.Шевченка: 147 мовами народів світу.

- Найбільша кількість псевдонімів була у поета Олександра Кониського – 141, у І.Франка – 99, письменник Осип Маковей користувався 56 псевдонімами.

- Найпершим вищим навчальним закладом в Україні була Острозька колегія, заснована в 1576 р. у місті Острог князем Костянтином Острозьким. Другий вищий навчальний заклад – Києво-Могилянська академія, заснована у 1623 р. шляхом об'єднання Київської братської і Лаврської шкіл. Це були на той час єдині вищі школи у східнослов'янському світі.

- Найдовше слово в українській мові. 31 літеру містить слово « рентгеноелектрокардіографічного».

- Найчастіше серед іменників вживається слово «рука», серед дієслів — «бути», прикметників — «великий», займенників — «він». Останні місця в таблиці частотності займають слова «мутація», «баклажка», «радист», «білочка».

- Найдовша аббревіатура в українській мові -ЦНДІТЕДМП, яка розшифровується як Центральний науково-дослідний інститут інформації і техніко-економічних досліджень з матеріально-технічного постачання.

- Згідно з «Коротким словником синонімів української мови», у якому розроблено 4279 синонімічних рядів, найбільшу кількість синонімів має слово «бити» — 45. • Найбільшу кількість значень має аббревіатура ПК. Це палац культури, паровий кран, передній край, перфокарта, Петербурзький комітет, Петроградський, комітет, підбирач-копнувач, пістолет-кулемет, Пітерський комітет, предметний каталог, Повітряний кодекс, пожежний кран, польовий караул, постійний комітет, променевий кінескоп, проміжний конденсатор, прохідницький комбайн, прядильно-крутильна (машина), парсек та інші.

- Цікаве про українську мову свого часу писав філолог Михайло Красуський. Згідно з його науковою працею «Давність української мови» (1880 рік), наша мова – першооснова багатьох мов Європи та Індії. Ці дослідження привели до висновку, що українська мова старша, аніж латинська, грецька чи старослов'янська.

10 ФАКТІВ ПРО УКРАЇНСЬКУ МОВУ

мова
ДНК НАЦІЇ

ПЕРША ЗГАДКА УКРАЇНСЬКИХ СЛІВ

448 р. візантійський історик
Пріск Панійський у таборі
гунського володаря Аттіли
на території сучасної
України записав слова
«мед» і «страва».

Близько
256 тис.
слів має сучасна
українська мова.

Ф

Найрідше
вживана літера.

П

Найбільша кількість
слів починається
на літеру «П».

Найбільше спільної
лексики з українською
мають такі мови:

84% - білоруська
70% - польська

68% - сербська
62% - російська

Зменшувальну
форму в українській
мові має навіть
слово «вороги» —
ВОРОЖЕНЬКИ.

До середини **XIX** ст.
українську мову
найчастіше називали
«руською мовою».

ukr-mova.in.ua

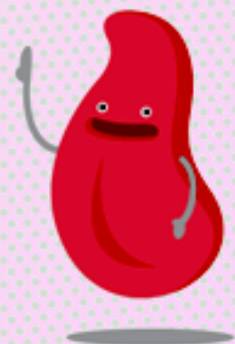
Мова багата
на синоніми.
Слово «горизонт»
має **12** синонімів.

Назви всіх
дитинчат тварин
є іменниками
середнього роду.

Наталю!

В українській мові, на
відміну від решти
східнослов'янських мов,
іменник має 7 відмінків,
один з яких — **КЛИЧНИЙ.**

10 українських слів, які збагатять вашу мову

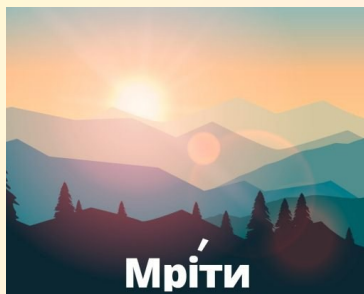
Знайомимо вас з особливими українськими словами, які варто знати та вживати у повсякденному спілкуванні. Яскраві лексеми поповнять словниковий запас та з легкістю замінять набридливий суржик.

Абищиця – річ або справа, що не має ніякої цінності чи значення; дрібниця, дурниця.

"Це така абищиця, що не варт і казати..." (Словник Грінченка).

ледве світитися; мерехтіти; світати.
"На могилі кобзар сидить / Та на кобзі грає / Кругом його степ, як море / Широке, синіє / За могилою могила / А там — тільки мріє" (Тарас Шевченко).

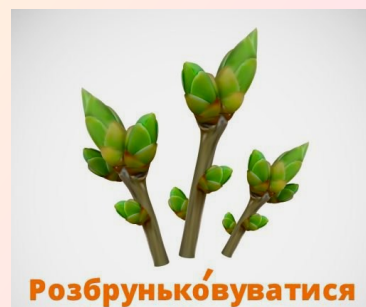
Нестелепа – неповоротка, незграбна людина.

"Знав би той нестелепа, як стріляю. Поцілив би йому крізь вічко його кольчуги прямо в пупа! Ги-ги!" (Павло Загребельний).

ся, розкриватися (про бруньки, квіти, листя).

"Чудесний весняний день... Сонце... Ось-ось розбрунькнуться каштани..."
" (Остап Вишня).

Сопух – сморід.

"Ця духота й цей сопух запаморочували доразу кожного свіжого, що входив до хати..." (Лесь Мартович).

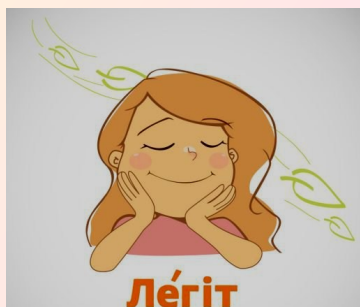
Кебета – здібність, уміння, хист; розум.

"Чи так, батьку отамане? Чи правду співаю? Ех, якби то!.. Та що й казати? Кебети не маю!" (Тарас Шевченко).

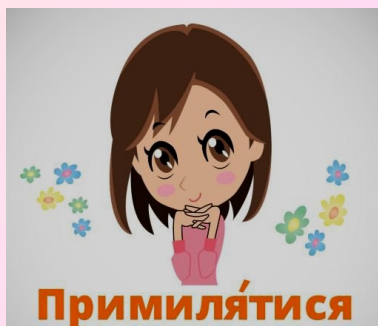
Легіт – легкий приємний вітерець.

"Сонце грає промінням, весняний легіт жене по небесній блакиті як пух легенькі білі хмаринки..." (Михайло Коцюбинський).

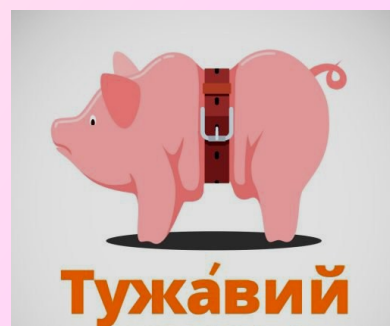
Примілятися – поведінкою, розмовою, манерами намагатися подобатися кому-небудь, зваблювати когось; словами, вчинками піддобрюватися до кого-небудь з певною метою; підлещуватися.

"Він крутився поміж своїми людьми, усміхався та примілявся до їх та нишком іноді казав кому щось..." (Б. Грінченко).

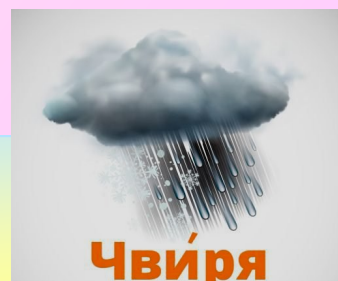
Тужавий – щільний, тугий, не м'який.

"Іде неквапом, упевнений, що його ждуть, сповнений пиhi й нахабства, ліниво переставляє чоботи, вминає тужавий сніг: ри-и-ип! ри-и-ип!" (Павло Загребельний).

Чвиря – негода, сльота.

"А зима зовсім згнила, і шкульгає Різдва в мряку чвирі..." (Микола Хвильовий).

Мріти – ледве виднітися, бовваніти; **Розбруньковуватися** – розтулятися

Видання Черкаської спеціалізованої школи I-III ступенів №28 ім. Т.Г. Шевченка
Черкаської міської ради Черкаської області
Головний редактор: Скорик Тетяна Андріївна
Редактор: Пластун Ярослава Вікторівна